

توانایی حل مسائل خانوادگی، فرمول جادویی ندارد و محدود به عده‌ی خاصی نیست، بلکه مستلزم آن است که سبک و شیوه‌ی فرزندپروری خود را بشناسید و روشی را در پیش گیرید که متناسب با طرز رفتار فرزندان باشد و سبب هماهنگی میان شما شود. سبک ارتباطی شما و این که آیا با سبک ارتباطی فرزندان هماهنگی دارد یا خیر، بر پویایی‌های ارتباطی در خانواده‌ی شما و میزان موفقیت‌تان به‌عنوان یک والد و یک خانواده، تأثیر گذار است.

شما سبک فرزندپروری

ادامه از شماره‌ی گذشته

دلت می‌خواهد، بکن» نیز نیستند. درواقع، سبک فرزندپروری سهل‌گیر، پرزحمت‌تر از سایر سبک‌های فرزندپروری‌ست چون این والدین برای حصول نتیجه، باید خودمختاری و استقلال بیشتری به فرزندان‌شان بدهند. این سبک فرزندپروری، به بهترین وجه سبب می‌شود کودکان به مهارت‌ها، ارزش‌ها و حرمت نفس، دست‌یابند و درنهایت، آنان را قادر به تصمیم‌گیری مسؤولانه می‌کند. در این سبک فرزندپروری، تعامل والدین با کودکان، مستلزم کوشش و خطای بیشتر است و صحبت کردن و گفت‌وگوی بیشتری را نیز می‌طلبد اما چون سبب ایجاد پختگی و مسؤولیت‌پذیری بیشتر در کودکان می‌شود، به زحمت‌اش می‌ارزد.

هشدار:

ممکن است عناوین «مستبد» و «سهل‌گیر» از نظر شما، منفی یا ناشایست باشند اما این برداشت شما درست نیست؛ «مستبد» به معنای دیکتاتور یا سلطه‌گر نیست و نباید آن را یک سبک فرزندپروری منفی و زیان‌بار تلقی کرد؛ مفهوم این کلمه، آن است که این قبیل والدین، بیش‌تر امر و نهی می‌کنند و معمولاً به هنگام حل مشکلات و تصمیم‌گیری، نقش غالب را برعهده دارند. درواقع، استفاده از این سبک فرزندپروری، سبب می‌شود فرزندان تا زمانی که برخوردی محبت‌آمیز با آنان داشته باشید، از شما پیروی کنند. سبک فرزندپروری مستبد، از یک‌جهت دیگر نیز مؤثر و مفید است؛ این سبک فرزندپروری، در خانواده «ساختار» ایجاد می‌کند که یکی از مؤلفه‌های مهم در تربیت و پرورش بسیاری از کودکان به‌شمار می‌رود. عنوان «سهل‌گیر» نیز به معنای منفعل، تنبل، بی‌تفاوت، بی‌توجه یا ضعیف نیست؛ درضمن، این والدین در زمره‌ی آن‌دسته از والدینی که به فرزندان‌شان می‌گویند: «راحت‌باش، برو و با دوستانت هر کاری که



پرتال جامع علوم انسانی

گاهی وقت‌ها، سبک فرزندپروری مستبد، بهترین سبک فرزندپروری است و در شرایط خاص و در مورد برخی کودکان، بهترین نتیجه را به بار می‌آورد. گاهی وقت‌ها سبک فرزندپروری سهل‌گیر، بهترین سبک فرزندپروری به‌شمار می‌رود. پس اگر سبک فرزندپروری غالب شما یکی از این دو سبک است، در مورد خودتان قضاوت بد نکنید چون هر دوی این سبک‌های فرزندپروری، می‌توانند مقبول و مؤثر باشند.

سبک فرزندپروری مستبد

این والدین به‌صراحت به فرزندان‌شان می‌گویند چه کاری را انجام دهند و چه کاری را انجام ندهند؛ قوانین مشخص و معمولاً انعطاف‌ناپذیرند. تعجبی ندارد اگر ببینید یک پدر یا مادر مستبد، بیش‌تر تصمیم‌گیری‌های خانوادگی را به‌تنهایی انجام می‌دهد. یک پدر (مادر) مستبد، اهداف خانوادگی را تعیین می‌کند و به فرزندان‌ش پاداش می‌دهد یا آنان را تنبیه می‌نماید و این کارها را با دقت انجام می‌دهد نه به‌صورت دل‌خواهی و بدون قاعده. این والدین، انتظارات روشنی از فرزندان‌شان دارند. در خانوادگی آنان، وظیفه‌ی هر کس مشخص و عاقبت‌بدرفتاری، واضح است. سبک فرزندپروری مستبد، معمولاً گاهی با مشاجره و درگیری همراه است.

سبک فرزندپروری مساوات‌طلب

به فرزندان‌تان اجازه می‌دهید در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی، مشارکت کنند؛ خانواده‌تان مانند یک تیم عمل می‌کند و در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی، تاحدودی دموکراتیک عمل می‌کنید. تمامی اعضای خانواده‌تان در تعیین اهداف خانواده، تصمیم‌گیری و حل مشکلات و مسائل، نقش دارند و در خانواده‌تان، جوی از ارتباط مؤثر و روحیه‌ی همکاری، حاکم است. والدین مساوات‌طلب معمولاً در دستیابی به توافق به روش مذاکره، موفق هستند.

والدین مساوات‌طلب، اعتقاد دارند که باید به کودکان حق انتخاب داد. در این خانواده‌ها کودکان یاد می‌گیرند که نظرات و اعتقادات‌شان ارزشمند و محترم است. قواعد ساده‌ای در این خانواده‌ها حاکم است که شکستن آن‌ها، پیامدهای معقولی دارد و کودکان، منطقی‌زیربنایی قواعد حاکم بر خانواده را درک می‌کنند اما انعطاف‌پذیری نیز در قواعد وجود دارد؛ برای نمونه اگر قاعده بر این باشد که بچه‌ها ۳۰:۸ شب باید بخوابند، در صورتی که یک شب تلویزیون فیلم مورد علاقه‌شان را پخش می‌کند، می‌توانند بیدار بمانند و آن را تماشا کنند. در مجموع، والدین مساوات‌طلب، والدینی پاسخ‌گو و مهربان هستند که به نیازهای فرزندان‌شان توجه دارند. این والدین، فرزندپروری را فرصتی برای آموزش به کودکان تلقی می‌کنند.

سبک فرزندپروری سهل‌گیر

چنین والدینی معمولاً رویکردی ظریف‌تر به فرزندپروری دارند و تنها زمانی مداخله می‌کنند که فرزندان‌شان از مسیر خارج می‌شوند یا به دردسر می‌افتند. حد و مرزهایی که این والدین برای فرزندان‌شان تعیین می‌کنند، بسیار گسترده است. آنان طوری رفتار می‌کنند که فرزندان‌شان، خود را در همه‌ی امور سهیم بدانند و در نتیجه، احساس مالکیت و مسؤولیت کنند.

والدین سهل‌گیر، برخوردی محبت‌آمیز و همراه با همدلی با فرزندان‌شان دارند و آنان را تشویق می‌کنند. این والدین می‌توانند انگیزه‌های درونی کودکان مانند نیاز به پیشرفت را بیدار کنند. بسیاری از مخترعان بزرگ و ورزشکاران به‌نام، از جمله «لنس آرمسترانگ»، «توماس ادیسون» و «آلبرت انیشتین»، مادران سهل‌گیری داشته‌اند.

والدین سهل‌گیر، معمولاً فرزندان‌شان را در ابراز وجود آزاد می‌گذارند تا بدین‌وسیله، خلاقیت‌شان را پرورش دهند و به آنان اجازه می‌دهند نظرات‌شان را ابراز کنند.

شما ممکن است در هریک از این سبک‌های فرزندپروری، نمرات متوسط تا بالا کسب کنید که نشان‌دهنده‌ی غلبه‌ی سبک‌های فرزندپروری «مستبد»، «مساوات‌طلب» یا «سهل‌گیر» در رفتار شماست؛ یا ممکن است در هر ۳ سبک مذکور، نمره‌ی بالایی بگیرید. اگر این‌طور باشد، خیلی خوب است و نشان می‌دهد که شما سبک‌های فرزندپروری متنوعی دارید. اگر در یک سبک، نمره‌ی بالا و در سبک دیگر، نمره‌ی پایین بگیرید، ممکن است لازم باشد ضعف خود را جبران کنید تا در موقع لزوم، از مهارت‌های فرزندپروری متنوعی برخوردار باشید و حتی بتوانید از سبک فرزندپروری که استفاده از آن برای‌تان دشوار است نیز استفاده کنید.

نمره‌ی شما این را نیز بیان می‌کند که مردم، از جمله فرزندان‌تان، بر پایه‌ی رفتاری که با آنان دارید، چه نظری نسبت به شما دارند. غلبه‌ی هریک از این سبک‌ها در رفتار‌تان، سبب می‌شود مردم شما را برخوردار از ویژگی‌های خاصی تلقی کنند و بر همین اساس، بعضی از آنان نسبت به شما واکنش منفی و برخی دیگر، واکنش مثبت نشان دهند.

اگر علت برخورد نامناسب فرزندان‌تان را با خودتان درک نمی‌کنید، این را در نظر داشته باشید که شاید این طرز برخورد آنان، واکنشی است که به یک یا چند مورد از این ویژگی‌های شما نشان می‌دهند؛ اگر این‌طور است، سعی کنید سبک فرزندپروری‌تان را تغییر دهید تا تعاملات‌تان با اعضای خانواده، بهبود یابد.



دکتر محمد مهدی شریعت باقری
روان‌شناس و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد
mahdi_sh_fk@yahoo.com